ΑΡΧΑΙΟΓΝΩΣΙΑ

τόμος 7 1991-92

ΑΘΗΝΑ 1993

Δ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ-ΔΙΑΜΑΝΤΟΥΡΟΥ

DEPERDITAE
ἤ τό κυνήγι τῶν χαμένων ἐπιγραφῶν*

Ἱστορικό.

Ἡ ἀρχαιολογία ἔχει πολλές ὄψεις: μία ἀπ' αὐτές εἶναι καί ἡ ἐπανεύρεση χαμένων ἀρχαιοτήτων, ἐργασία ἡ ὁποία θυμίζει λίγο «ντετεκτιβιστικές» δραστηριότητες καί τό στοιχεῖο αὐτό τῆς προσδίδει κάποια πρόσθετη γοητεία! Τοῦτο ἰσχύει καί στόν τομέα τῆς ἐπιγραφικῆς, στόν ὁποῖο ὑπάρχουν ἀρκετά παραδείγματα λίθων πού «ξανα-ἀνακαλύφθηκαν»[1].

Γιά τίς ἐπιγραφές τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλά καί τῆς εὐρύτερης περιφέρειάς της, ἡ φράση "nunc deperditae" τοῦ Charles Edson[2], ἀπαραίτητη συνοδεία ὅλων τῶν χαμένων ἐπιγραφῶν στίς *IG* X 2,1, ὑπῆρξε τό κέντρισμα γιά

---

* Στήν παρουσίαση αὐτή θά ἤθελα νά ἐκφράσω τήν εὐγνωμοσύνη μου στήν κα Κ. Ρωμιοπούλου, διευθύντρια τῆς Συλλογῆς Γλυπτῶν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, γιά τήν πάντα πρόθυμη συμπαράστασή της καί γιά τή δυνατότητα μελέτης τοῦ Καταλόγου Λιθίνων τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, στήν κα Ντ. Πέππα-Δελμούζου, διευθύντρια του Ἐπιγραφικοῦ Μουσείου, καί τήν κα Χ. Καράπα, γιά τήν κάθε εἴδους βοήθεια καί τή φιλοξενία τους στό Ἐπιγραφικό Μουσεῖο, καθώς καί γιά τή γενναιόδωρη παραχώρηση τῶν φωτογραφιῶν καί τή δυνατότητα λήψης ἐκτύπου γιά τό ἀρχεῖο τοῦ Κ.Ε.Ρ.Α. Τέλος θερμές εὐχαριστίες ὀφείλω στόν καθηγητή Μ. Χατζόπουλο, ὑπεύθυνο τοῦ Προγράμματος Μακεδονίας τοῦ Κ.Ε.Ρ.Α., γιά τίς πάντα πολύτιμες ὑποδείξεις του, καθώς καί στίς συναδέλφους Κ. Λιάμπη καί Ἀ. Τατάκη γιά τίς χρήσιμες συζητήσεις.

1. Βλ. πρόσφατα BJÖRN FORSEN, "A Rediscovered Dedication to Zeus Hypsistos", *Tyche* 5, 1990, σ. 9-12.
2. Ὅπως εἶχα ἤδη τήν εὐκαιρία νά ἀναφέρω, («Ἐπιγραφές Μυγδονίας, Κρηστωνίας, Ἀνθεμοῦντος καί Χαλκιδικῆς», «*Ποικίλα*», *ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ* 10, Ἀθήνα 1990, σ. 235-236) ἕνας ἀπό τούς στόχους τοῦ Μακεδονικοῦ Προγράμματος τοῦ Κ.Ε.Ρ.Α. εἶναι ἡ ἐκπόνηση συμπληρώματος τῶν *IG* X 2,1, τό ὁποῖο θά περιλαμβάνει τά μετά τήν ἔκδοσή τους σχόλια, φωτογραφίες γιά κάθε ἐπιγραφή, πληρέστερους πίνακες ἀντιστοιχιῶν, ὅλες τίς ἐπιγραφές πού βρέθηκαν μετά τή δημοσίευση τῶν *IG* X 2,1, καθώς καί ὅσες γιά ἄγνωστους λόγους ὁ Edson παρέλειψε.

τήν ἰδιότυπη αὐτή ἔρευνα, ἡ ὁποία ἄρχισε σιγά-σιγά νά ἀποδίδει τούς καρπούς της.

Ἡ ἀναζήτηση τῶν "deperditae" εἶχε ὡς ἀφετηρία φυσικά τήν ἴδια τή Θεσσαλονίκη, στό Ἀρχαιολογικό Μουσεῖο τῆς ὁποίας ἤδη ἀποκαλύφθηκαν τέσσερεις λίθοι, ἀλλά ἐπεκτάθηκε καί στήν Ἀθήνα, δεδομένου ὅτι μία "pierre errante", μία περιπλανώμενη ἐπιγραφή, κατά τόν ὅρο τοῦ Bulletin Epigraphique, εἶναι φαινόμενο καθόλου σπάνιο, ὅπως ἀποδείχθηκε, γιά τή Μακεδονία[3]. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας ταξιδιάρικης ἐπιγραφῆς, ἀπό τίς περιοχές πού μᾶς ἐνδιαφέρουν ἐδῶ, εἶναι ἐκείνη τήν ὁποία δημοσίευσε πρῶτος ὁ Μουστοξύδης στήν *Αἰγιναία* τοῦ 1831[4]: προέλευσή της εἶναι ὁ Ἅγ. Μάμας τῆς Χαλκιδικῆς, τελικά ὅμως βρέθηκε στό Ἐπιγραφικό Μουσεῖο τῶν Ἀθηνῶν (ΕΜ 2861) μέσω Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Αἴγινας, ὅπου εἶχε ἀρχικά ταξιδέψει! Ἄλλα παρόμοια παραδείγματα εἶναι τρεῖς ἐπιγραφές πού προέρχονται ἀπό τή Θεσσαλονίκη, ὅπου ἦταν καταγραμμένες στά εὐρετήρια τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, βρίσκονται ὅμως τώρα στό Βυζαντινό Μουσεῖο τῶν Ἀθηνῶν[5].

Ὅλα αὐτά ὁδήγησαν τήν ἀναζήτηση γιά χαμένους ἐνεπίγραφους λίθους πρός τό Ἐπιγραφικό Μουσεῖο καί τό Ἀρχαιολογικό Μουσεῖο Ἀθηνῶν. Στό Εὐρετήριο Λιθίνων τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἀντίγραφο τοῦ ὁποίου μέ χρονολογία 1912 ἔχει στήν κατοχή της ἡ Συλλογή Γλυπτῶν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, εἶχαν ἐπισημανθεῖ, στά πλαίσια ἄλλων ἐργασιῶν[6], τρεῖς ἐπιγραφές οἱ ὁποῖες ταυτίσθηκαν ἀπό τή γράφουσα μέ τίς *IG* X 2,1 664, 665 και 666. Πρόκειται γιά ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές, δύο ἑλληνικές καί μία δίγλωσση, λατινική-ἑλληνική, πού εἶχαν θεωρηθεῖ ἀπό τόν Edson χαμένες:

Tituli sepulcrales in lapidibus formae ignotae exarati nunc omnes deperditi (nr. 632-675).

664-666. Lapides ante a. 1883 Thessalonicae inventi et ibi ab Evansio visi, qui tamen nihil de eorum formis dicit et delineationes tantum titulorum edidit.

Σύμφωνα ὅμως μέ τό προαναφερόμενο εὐρετήριο καί οἱ τρεῖς αὐτοί λίθοι εἶχαν ἀγορασθεῖ τόν Φεβρουάριο τοῦ 1884 «*παρὰ Κ. Πολυχρονοπούλου*», ἀλλά καμιά ἔνδειξη δέν ὑπάρχει σχετικά μέ τήν ἔκτοτε τύχη τους,

---

3. Πολλές περιπτώσεις εἶχε ἤδη ἐπισημάνει ὁ L. ROBERT (Pierres errantes, Bull. Epigr. 1939, ἀρ. 18 καί στή συνέχεια σέ ἑπόμενες χρονιές, στό ἴδιο λῆμμα).
4. Α. ΜΟΥΣΤΟΞΥΔΗΣ, *Ἡ Αἰγιναία* 1831, σ. 167-8 καί πρόσφατα D. FEISSEL et M. SÈVE, "Inscriptions de Macédoine", *BCH* 112, 1988, σ. 464, ἀρ. 23.
5. D. FEISSEL, *Recueil des inscriptions chretiennes de Macédoine du IIIe au VIe siecle, BCH Suppl.* VIII, Paris 1983, ἀρ. 133, 141b, 171 (ΜΘ 186, ταύτιση Δ.Π-Δ). Ἄλλα παραδείγματα, ἀρ. 83a,b,135.
6. Ἐργασίες γιά τά ἀρχεῖα τοῦ Κ.Ε.Ρ.Α. ἀπό τίς Λ. Γουναροπούλου καί Λ. Μενδώνη (Πρόγραμμα Μακεδονίας καί Πρόγραμμα Νότιας Ἑλλάδας ἀντίστοιχα).

ἐκτός ἀπό τή σημείωση «*N.E.T.E.M.*» ἡ ὁποία σύμφωνα μέ τό εὑρετήριο σημαίνει «*νῦν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ*». Ἀλλά ποῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ; Ἔτσι δέν ἔμενε παρά νά ἐρευνηθοῦν, σέ πρώτη φάση, οἱ ἀποθῆκες τῆς Συλλογῆς Γλυπτῶν. Ἡ ἔρευνα αὐτή ἀναβλήθηκε τελείως τυχαῖα, ὅπως ἄλλωστε τελείως τυχαῖα λίγο ἀργότερα ἡ γράφουσα βρέθηκε στό Ἐπιγραφικό Μουσεῖο γιά ἄλλο σκοπό καί μέ τήν εὐκαιρία αὐτή δόθηκαν τά στοιχεῖα τῶν ὑπό ἀναζήτηση λίθων στήν διευθύντρια τοῦ Μουσείου κα Δελμούζου καί στήν κα Καράπα.

Ἡ ἀπάντηση τῆς κας Δελμούζου ἦταν μιά εὐχάριστη ἔκπληξη: καί οἱ τρεῖς ἐπιγραφές, τίς ὁποῖες ἡ ἴδια ταύτισε, βρίσκονταν ἐκεῖ. Ἡ ὑπόμνηση μάλιστα τήν ὁποία ἔκανε εἶναι ἄξια ἰδιαίτερης προσοχῆς ἀπό ὅσους ἀσχολοῦνται μέ τά ἐπιγραφικά πράγματα: ὅτι πάντα πρέπει νά ξεκινάει κανείς ἀπό τό Ἐπιγραφικό Μουσεῖο ὅταν ψάχνει γιά χαμένους λίθους, δεδομένου ὅτι ἐπί ἕνα μεγάλο χρονικό διάστημα, πρίν ἀπό τήν ἵδρυση τῶν κατά τόπους μουσείων, ἐκεῖ ἦταν τό σημεῖο συγκέντρωσης τῶν ἐπιγραφῶν ἀπό ὅλη τήν Ἑλλάδα.

Δυστυχῶς στό εὑρετήριο τοῦ Ἐπιγραφικοῦ Μουσείου δέν ὑπάρχει ἀπολύτως καμία πληροφορία ἐκτός ἀπό τόν αὔξοντα ἀριθμό τῶν ἐπιγραφῶν καί τήν ἔνδειξη «Θεσσαλονίκης». Κανένα ἄλλο στοιχεῖο σχετικά μέ τόν χρόνο μεταφορᾶς τους ἤ τήν ἀλλαγή τοῦ ἀριθμοῦ τους.

Παραθέτω λοιπόν τά τρία αὐτά κείμενα, ὅπως πλέον προκύπτουν ἀπό τούς ἴδιους τους λίθους, καθώς καί σχόλια πού ἔγιναν ἀπό τόν Edson, ἀλλά καί μετά τήν ἔκδοση τῶν *IG* X 2,1. Ὁ ἴδιος ὁ Edson εἶχε δημοσιεύσει τίς ἐπιγραφές μέ βάση σχέδια μόνο τοῦ πρώτου τους ἐκδότη, τοῦ Evans[7]. Ἔτσι ἡ παρουσίαση πού γίνεται ἐδῶ μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ὡς ἡ πρώτη πλήρης δημοσίευση τῶν κειμένων αὐτῶν.

Οἱ ἐπιγραφές.

IG X 2,1 664 (Πίν. 1)

Ἐπιγραφικό Μουσεῖο ἀρ. 8936.

Ἐπιτύμβια πλάκα ἀπό λευκό μάρμαρο μέ ροδόχροα νερά. Ἀποτελεῖται ἀπό τρία τμήματα συγκολλημένα μεταξύ τους, λείπει δέ ἡ ἐπάνω δεξιά γωνία. Στό σχέδιο τοῦ Evans ἡ πλάκα φαίνεται νά εἶναι ἀκέραιη στό ἀριστερό της πέρας, ἐνῶ τώρα σαφῶς λείπει ἕνα τμῆμα ὅπου καί ἡ ἀρχή τῶν γραμμά-

7. A.J. Evans, "Antiquarian Researches in Illyricum IV, *Archaeologia* 49, 1885, σ. 125-126 καί εἰκ. 64-66.

των Σ καί Κ (στ. 3, 4). Τά γράμματα σώζουν ἴχνη χρώματος. Σ. ὕψ. 0,30, σ. πλ. 0,28, π. 0,02. Ὕψ. γραμμ. στ. 1-3, 0,023-0,026, στ. 4-6, 0,01. Διάστ. 0,01-0,027.

Ἡ πλάκα θεωρήθηκε χαμένη ἀπό τόν Edson, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει πώς τήν εἶδε ὁ Evans στή Θεσσαλονίκη ὅπου ὑπῆρχε πρίν ἀπό τό 1883. Ὅμως, σύμφωνα μέ τό Εὐρετήριο Λιθίνων τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἡ Ἑταιρεία τήν ἀγόρασε ἀπό κάποιον Κ. Πολυχρονόπουλο τό ἔτος 1884, καταγράφηκε δέ στό προαναφερόμενο εὐρετήριο μέ τόν ἀριθμό 3846/18-2-1884. Τότε ἡ πλάκα πρέπει νά ἦταν σχεδόν ἀκέραιη, διότι στήν περιγραφή δέν ἀναφέρονται τρία κομμάτια. Πότε ἀκριβῶς μεταφέρθηκε στό Ἐπιγραφικό Μουσεῖο, ὅπου καί βρίσκεται τώρα, παραμένει ἄγνωστο.

Ὑπάρχουν στό Κ.Ε.Ρ.Α. ἔκτυπο καί φωτογραφία.

A.J. Evans, "Antiquarian Researches in Illyricum IV", *Archaeologia* 49, 1885, σ. 126, εἰκ. 66. (Ch. Edson, *IG* X 1,2 664).

Σωτήριχος
Ζοΐδι · τῇ ἰδίᾳ
συμβίῳ μνήμης
χάριν.
καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς Εὐφροσύνη
Ζοΐς χαῖρε · χαῖρε καὶ σύ, τίς ποτ' εἶ.

Στ. 1: *Σωτήριχος*, Edson. Στ. 2: *Ζοΐδε*, Evans, *Ζοΐδε<ι>*, Edson. Στ. 3: *μνήμ(ης)*, Evans, Edson. Στ. 5: *καί ν μήτηρ ν αὐτῆς*, Evans, Edson. Στ. 6: *Ζοΐς*, ἀνορθόγραφη μορφή τοῦ Ζωΐς (βλ. καί στ. 2 σέ πτώση δοτική) *Ζοΐς*, ν χαῖρε ν, Evans, Edson.

Συμπιλήματα: Στ. 3: ΜΝΗΜΕ Στ. 5: ΗΡ, ΟΣ, ΝΗ

2ος αἰ. (Edson).

IG X 2,1 665 (Πίν. 2)

Ἐπιγραφικό Μουσεῖο ἀρ. 8930.

Ἐπιτύμβια στήλη ἀπό σκουρωπό μάρμαρο. Ἀποτελεῖται ἀπό ἕξι συγκολλημένα τμήματα. Ὕψ. 0,055, σ. πλ. 0,030. Τό πάχος δέν διακρίνεται καλά, διότι ἡ στήλη εἶναι ἐφαρμοσμένη μέσα σέ λευκό τσιμέντο: ± 0,065. Ὕψ. γραμμ. στ. 1-6, 0,04, στ. 7-10, 0,02-0,03 κυμαινόμενο. Διάστ. στ. 1-6, 0,05, στ. 7-10, περίπου 0,01.

Γιά τίς συνθῆκες καί τόν χρόνο εὕρεσης ἰσχύουν ὅσα καί γιά τήν προηγούμενη ἐπιγραφή, ἀλλά μέ ἀρ. Εὐρετηρίου Λιθίνων τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας 3845/18-2-1884.

Ὑπάρχουν στό Κ.Ε.Ρ.Α. ἔκτυπο καί φωτογραφία.

A.J. Evans. "Antiquarian Researches in Illyricum IV", *Archaeologia* 49, 1885, σ. 125-6, εἰκ. 64 (Ch. Edson, *IG* X 2,1 665). W. Peek, *Attische Grabschriften* II, Berlin 1957, σ. 58, ἀρ. 202 (ἀπό ἀπόγραφο). Τή δημοσίευση αὐτή δέν φαίνεται νά τήν εἶχε ὑπόψη ὁ Edson.

Μ. Ϛ *Κάσειος*
Εὔπωρος
Βασιλέᾳ καὶ
Ἑρμῆ · τοῖς γο-
νεῖσι · μνήμης
τοῖς
χάριν . γονί-
σει
Βάσσος καὶ Ἑρ-
μόδωρος · καὶ
Ἰουλία καὶ Καλύ-
βη ν ζῶντες.

Στ. 1: *Κάσσιος*, Peek. *Κάσ<σ>ιος*, Edson. Στ. 2: Θεωρήθηκε ἀπό τόν Evans ὡς ἡ ἐξελληνισμένη μορφή Θρακικοῦ ὀνόματος. Πρόκειται ἁπλῶς γιά ἀνορθόγραφη μορφή τοῦ *Εὔπορος*. Στ. 3: *Βασιλέᾳ*, φωνητική μορφή τοῦ *Βασιλείᾳ*[8].

Συμπιλήματα: Στ. 5: ΜΝΗΜΗΣ Στ. 10: ΤΕ

2ος-3ος αἰ. (Edson).

Εἶναι ἐμφανέστατο ὅτι ἡ ἐπιγραφή εἶναι ἔργο δύο διαφόρων χαρακτῶν: ὑπάρχουν ὁδηγοί ἀκόμη πάνω στόν λίθο, στούς ἕξι πρώτους στίχους, τά γράμματα τῶν ὁποίων εἶναι πολύ ἐπιμελημένα καί ἀνήκουν στόν α΄ χαράκτη. Ἀντίθετα ὁ β΄ (στ. 7-10) ἔχει χαράξει τά γράμματα ὅπως ἔτυχε, ἀνισομεγέθη καί χωρίς ὁδηγούς. Ἐπίσης, δίπλα ἀκριβῶς στόν ἕκτο στίχο, ὑπάρχει πρόχειρο χάραγμα μέ τίς λέξεις *τοῖς γονίσει* σέ τρεῖς στίχους. Τό χάραγμα τοῦτο δέν ὑπάρχει στό σχέδιο τοῦ Evans, οὔτε στίς δημοσιεύσεις τοῦ Peek καί τοῦ Edson. Ὅμως ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τήν ἀρχή τῆς δεύτερης ἐπιγραφῆς (ἡ πρώτη εἶναι οἱ στ. 1-6) τήν ὁποία ξεχώρισε ὁ Peek, ἀλλά ὄχι καί οἱ Evans καί Edson.

Εἶναι προφανές πώς ὁ β΄ χαράκτης εἶχε ξεχάσει τήν ἀρχή τῆς ἐπιγρα-

8. Πρβλ. Α. Ριζακης - Ι. Τουρατσογλου, *Ἐπιγραφές Ἄνω Μακεδονίας* Ἀθήνα 1985, σ. 193, ἀρ. 204.

φῆς καί τήν ἐστρίμωξε ἐκεῖ (ὁ ἴδιος ἤ κάποιος ἄλλος, τρίτος, πού τό ἀντιλήφθηκε) ἐκ τῶν ὑστέρων! Ἐκτός ἄν ὑποθέσουμε πώς τό χάραγμα εἶναι μεταγενέστερο, σύγχρονο, καί γι' αὐτό παραλείφθηκε καί ἀπό τόν Evans πού εἶδε τόν λίθο καί ἀπό τόν Peek ὁ ὁποῖος εἶχε ἀπόγραφο. Ἡ ὑπόθεση ὅμως δέν εὐσταθεῖ γιά δύο λόγους: πρῶτον διότι ἡ ρομβοειδής μορφή του ο (◊) στή λέξη *τοῖς* ἀποκλείει κάποιον σύγχρονο χαράκτη (δεδομένου ὅτι δέν ὑπάρχει ἄλλο παρόμοιο δεῖγμα στήν ἐπιγραφή) καί δεύτερο ἀλλά κύριο: ποιά εἶναι τότε ἡ ἀρχή τῆς β΄ ἐπιγραφῆς;

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει τό ὄνομα *Καλύβη*, τό ὁποῖο ἀπαντᾶται ὡς ὄνομα νύμφης, ἱέρειας καί πόλης.

IG X 2,1 666 (Πίν. 3)

Ἐπιγραφικό Μουσεῖο ἀρ. 11540.

Ἐπιτύμβια στήλη ἀπό λευκό μάρμαρο μέ ἐρυθροκίτρινα νερά. Διατηρεῖται σέ ἄριστη κατάσταση καί μόνο ἡ κάτω ἀριστερή γωνία εἶναι λίγο ἀποκεκρουμένη. Φέρει ἐπιγραφή δίγλωσση, λατινική-ἑλληνική. Ὕψ. 0,0417, πλ. ἄνω 0,032, κάτω 0, 033, π. 0,04 (δεξιά κάτω εἶναι λεπτότερη). Ὕψ. γραμμ. D, M καί S ἀρχικό 0,027, λατινικά 0,02, Θ ἀρχικό 0,025, ἑλληνικά 0,015-0,02. Διάστ. 0, 06.

Γιά τίς συνθῆκες καί τό χρόνο εὕρεσης ἰσχύουν ὅσα καί γιά τίς προηγούμενες δύο ἐπιγραφές, ἀλλά μέ ἀρ. Εὑρετηρίου Λιθίνων τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας 3845/19-2-1884.

Ὑπάρχουν στό Κ.Ε.Ρ.Α. ἔκτυπο καί φωτογραφία.

U. Köhler, "Bilingue Grabschrift aus Athen", *AM* 9, 1884, σ. 302, (*IG* II 2, 13226), A.J. Evans, "Antiquarian Researches in Illyricum IV", *Archaeologia* 49. 1885, σ. 125-6, εἰκ. 65. (CIL III 1, Suppl. 7331. Ch. Edson *IG* X 2,1 666).

D (is) ◊ *M (anibus)*
Spenis · vixit · ann(is) ·
VI · m(ensibus) · VIIII · d(iebus) · XXIIX · domini · et · parentes · Primitivus · et · Sotira · dolentes
fecerunt.
Θεοῖς · καταχθονίοις.
Σπῆνις · ἔζησεν · ἔτη
ς΄ · μῆν(ας) · θ΄ · ἡμ(έρας) · κη΄ · οἱ κύριοι · καὶ γονεῖς · Πρειμιτεῖβος · καὶ Σώτειρα · πονοῦντες ἐποίησαν.

Στ. 4: *Primitiuus* (ὁλόκληρο), *IG* II 2 13226. Στ. 5: *vos, CIL* III 1, *Suppl.* 7331. Στ. 10: *καὶ · γονεῖς.* Evans, *CIL,* Edson. Στ. 11: *Σωτείρα,* Edson. *καὶ Σώτειρα πονοῦν/τες, CIL.* Στ. 12: *τες ν ἐποίησαν,* Köhler.

Συμπίλημα: Στ. 11: Ν

2ος-3ος αι. (Edson).

Στ. 1: Τό ὄνομα Spenis (Σπῆνις) δέν ἀπαντᾶται πουθενά, ὅσο τουλάχιστον ὡς τώρα ὑπῆρξε δυνατό νά πιστοποιηθεῖ. Ὑπάρχουν μόνον τά Spennius καί Spenicus.

Στ. 5 καί 11: Ὁ L. Robert σχολιάζοντας τά *dolentes* καί *πονοῦντες* ἐκφράζει τήν ὑποψία ὅτι ἡ ἐπιγραφή μοιάζει σάν ξένο σῶμα στήν ἐπιγραφική τῆς Θεσσαλονίκης (L. Robert, "Les inscriptions de Thessalonique", *RPh* 1974, σ. 226, *Bull. Epigr.* 1976, ἀρ. 428, "Malédictions funéraires grecques, *CRAI* 1978, σ. 241-2). Ὁ Robert γνώριζε καί τίς δημοσιεύσεις Köhler / *IG* II 2 καί τίς Evans / *CIL* III Suppl., πρᾶγμα τό ὁποῖο δέν φαίνεται νά συμβαίνει μέ τόν Edson, πού ἀναφέρεται μόνο στίς δεύτερες.

Οἱ τρεῖς αὐτές ἐπιγραφές, καθώς καί οἱ ἄλλες, οἱ ὁποῖες εἶχαν βρεθεῖ παλαιότερα[9], ἀνεβάζουν τόν ἀριθμό τῶν ὄχι πλέον "deperditae" σέ 22 ἐπί ἑνός συνόλου 280. Ἡ ἀναλογία εἶναι βέβαια μικρή, ἀλλά ἡ ἐλπίδα γιά νέες ἀνακαλύψεις πάντα μεγάλη. Καί ὁ κύκλος τῶν χαμένων ἐπιγραφῶν συνεχίζεται...

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ-ΔΙΑΜΑΝΤΟΥΡΟΥ
Κ.Ε.Ρ.Α./Ε.Ι.Ε.
Βασ. Κων/νου 48 - Αθήνα 116 35

9. Πλήρης κατάλογος θά παρουσιασθεῖ προσεχῶς σέ ἄλλη μελέτη.

SUMMARY

DEPERDITAE
or the Search for Lost Inscriptions

One aspect of archaeology —and a quite fascinating one— is the rediscovery of lost antiquities. Such examples exist also in the sphere of Epigraphy and more specifically in the Epigraphy of Macedonia; so the words "nunc deperditae" which accompany all the lost inscriptions in Ch. Edson's IG X 2,1 were the spur for the search after those stones.

The three inscriptions, IG X 2,1 664, 665 and 666 (considered by Edson as lost) which are presented here, were enlisted in the Catalogue of Stone Objects (Κατάλογος Λιθίνων) of the Archaeological Society ('Αρχαιολογική 'Εταιρεία) in Athens and finally found in the Epigraphical Museum ('Επιγραφικό Μουσεῖο).

IG X 2,1 665 is of some more interest, because there are actually two inscriptions on the same stone, but the beginning of the second one presents some problems.

This republication is the first complete one of these texts, squeezes and photographs of which are now in the archives of KERA (Research Centre for Greek and Roman Antiquity of the National Hellenic Research Foundation).

ΠΙΝΑΚΕΣ — PLATES

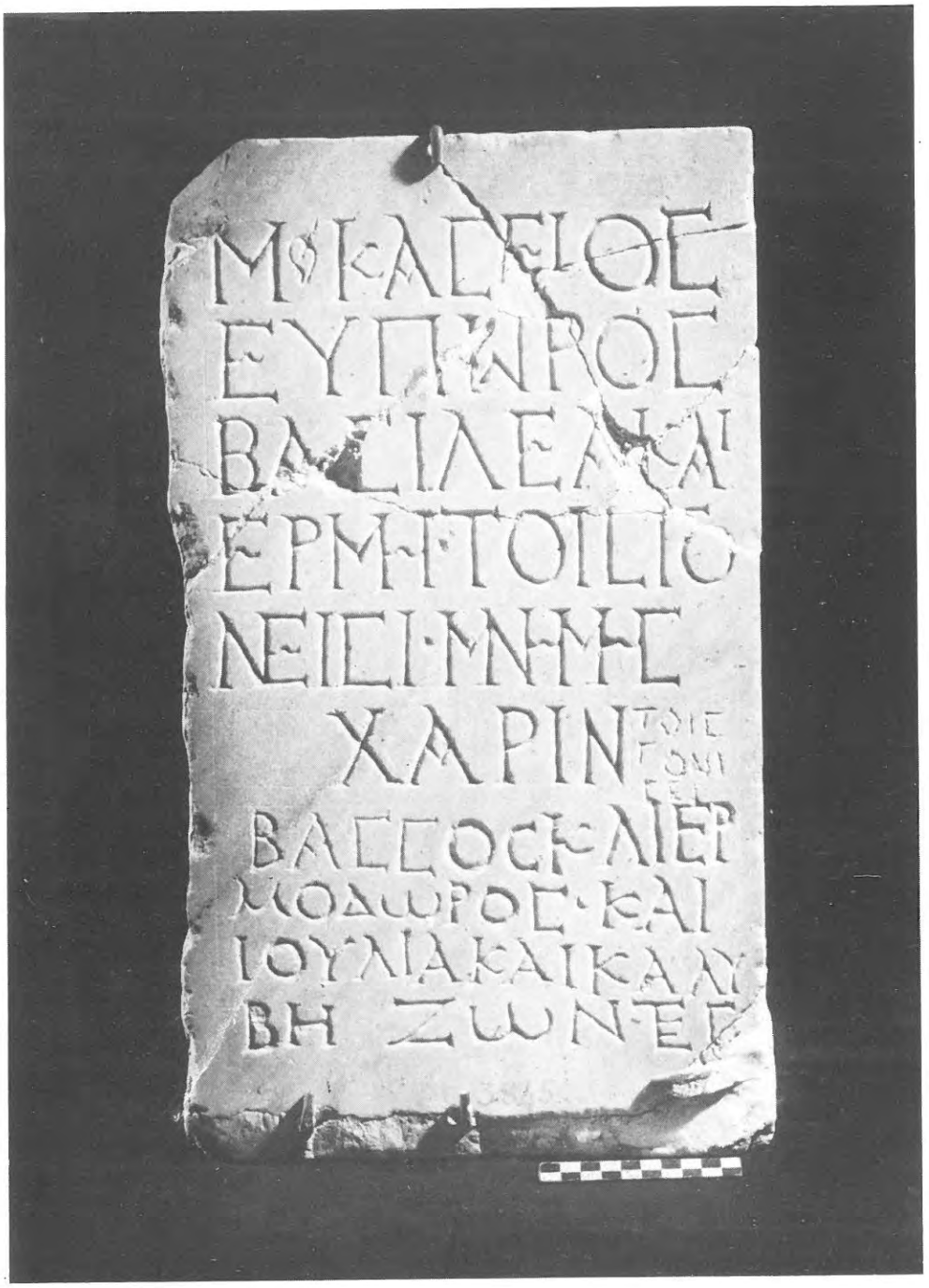

Ἐπιγραφικό Μουσεῖο ἀρ. 8930

Ἐπιγραφικό Μουσεῖο ἀρ. 11540

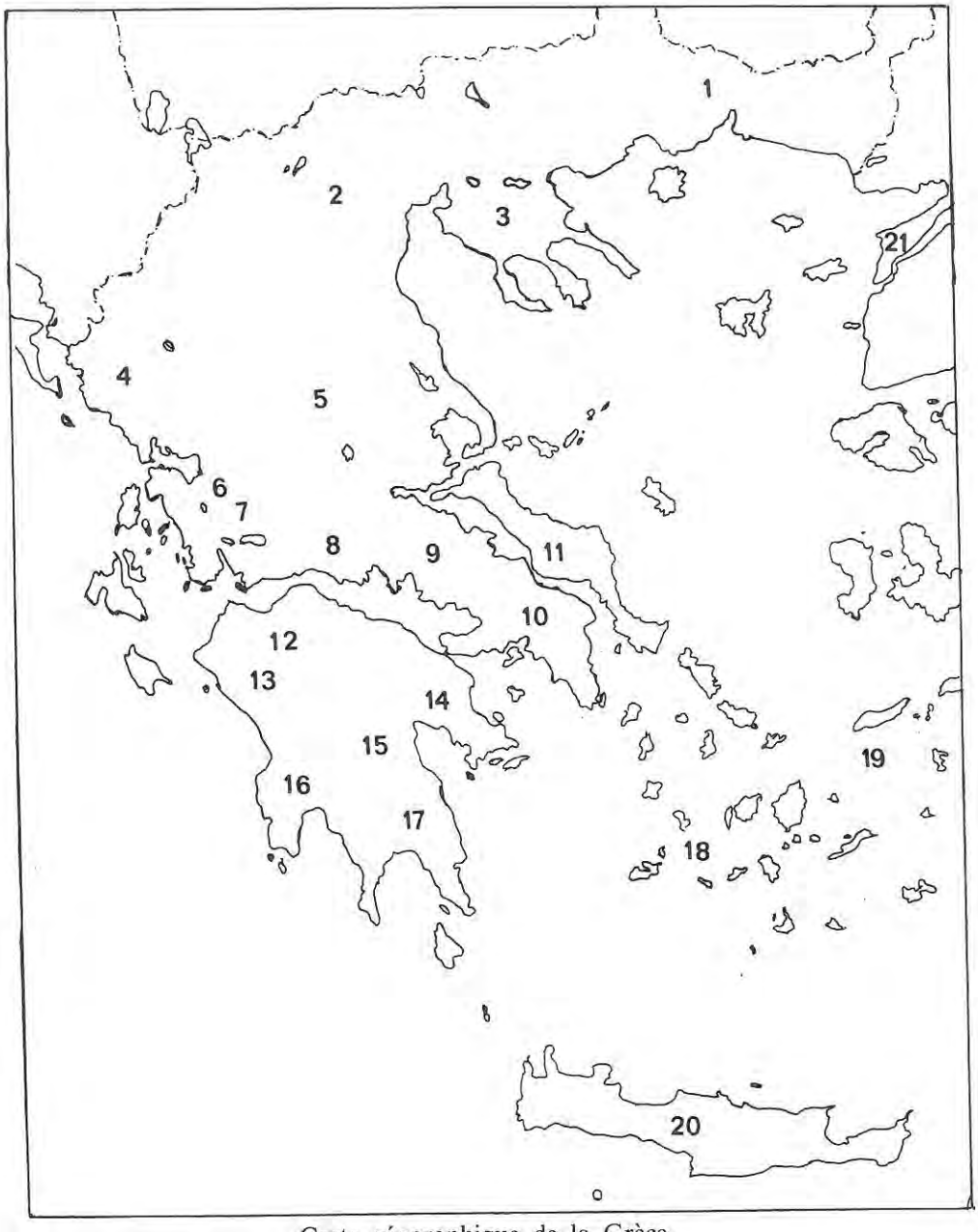

Carte géographique de la Grèce.

1. Thrace, 2. Macédoine, 3. Chalcidique, 4. Epire, 5. Thessalie, 6. Acarnanie, 7. Etolie, 8. Phocide 9. Béotie, 10. Attique, 11. Eubée, 12. Achaïe, 13. Elide, 14. Argolide, 15. Arcadie, 16. Messenie, 17. Lakonie, 18. Cyclades, 19. Dodécanèse, 20. Crète, 21. Troade.